

Správa z XVIII. konferencie o histórii advokácie

Po vynútenej dvojročnej prestávke spôsobenej pandémiou koronavírusu SARS-CoV-2 sa 22. septembra 2022 uskutočnila opäť prezenčnou formou v poradí XVIII. konferencia o histórii advokácie. Usporiadateľom bola Česká advokátska komora a Fakulta právnická Západočeskej univerzity v Plzni, na pôde ktorej sa konferencia aj uskutočnila. Plzeň hostila obdobné podujatia už v rokoch 2007 a 2015, čím sa stala miestom najčastejších stretnutí historikov advokácie z Českej a zo Slovenskej republiky.

Úvodného slova spolu s oficiálnym otvorením podujatia sa zhostil stabilný moderátor konferencií a dekan Fakulty právnickej Západočeskej univerzity JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D. Zároveň nezabudol pripomenúť, že s XVIII. ročníkom sa konferencia historikov advokácie stala plnoletou.

S prvým referátom vystúpil košický advokát JUDr. et PhDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA, na tému *Župani a mešťanostovia Košíc z radov advokátov*. Najskôr sa venoval pôsobeniu pravotárov na poste košického mešťanostu a to Edmunda Édera (1843 – 1912) v rokoch 1906 až 1912, Júliusa Szentlélekyho (1857 – 1918) v období 1912 – 1914 a Vojtecha Blanára (1866 – 1932) od roku 1914 do roku 1919. Nevynechal ani zastávanie funkcie hlavného župana Abovsko-turnianskej stolice a slobodného kráľovského mesta Košice zo strany Ladislava Szalaya de Almási (1857 – 1924) v obdobiach 1907 – 1910 i 1917 – 1918. Po rozpade Rakúsko-uhorskej monarchie z radov slovenských advokátov do kresla župana Abovsko-turnianskej župy zasadli v roku 1919 nakrátko Vladimír Mutňanský (1885 – 1954) i Ján Sekáč (1882 – 1962), ďalej v období 1919 až 1920 Pavol Fábry (1891 – 1959) a napokon ako posledný župan tohto bývalého komitátu v rokoch 1920 až 1922 Ján Rumann (1876 – 1925). Ján Rumann sa stal zároveň aj prvým županom Župy XX so sídlom v Košiciach v rokoch 1922 – 1925, jej druhým a posledným županom v období 1925 až 1928 bol ďalší advokát Juraj Slávik (1890 – 1969). Aj starostovia Košíc počas prvej Československej republiky pochádzali

prevažne z radov advokátov, okrem Vladimíra Mutňanského (mandát zastával v rokoch 1919 až 1923 i 1928 až 1933) ním v období 1923 až 1928 bol Pavol Novák (1889 – 1967). Na čele východoslovenskej metropoly stál po oslobodení v roku 1945 Štefan Kaifer (1909 – 2002) ako predseda správnej komisie mesta Košice a v období 1999 – 2005 Zdenko Trebuľa (nar. 1955) ako primátor, okrem toho v rokoch 2005 až 2017 zastával post predsedu Košického samosprávneho kraja.

Doktorand Fakulty právnickej Západočeskej univerzity Mgr. Vojtěch Vrba predniesol príspevok odbornej asistentky tejto univerzity JUDr. et Mgr. Vendulky Valentovej, Ph.D., *Advokáti vo funkcii purkmistrov a starostov mesta Plzne v období rokov 1850 – 1945*. Z 11 najvyšších predstaviteľov Plzne v sledovanom období ich bolo až 7 právnikov, z toho 4 pochádzali z advokátskeho stavu. Karel Houška (1833 – 1899) po absolvovaní pražskej právnickej fakulty pracoval ako advokátsky koncipient v Chrudime a v rodnej Plzni. V roku 1868 si v Plzni otvoril vlastnú advokátsku kanceláriu a v roku 1882 sa stal námestníkom purkmistra. Funkciu najvyššieho predstaviteľa v meste vykonával od roku 1888 až do svojej smrti. Jeho nástupca Josef Krofta (1845 – 1892) sa po štúdiu práv na Karlo-Ferdinandovej univerzite zamestnal ako advokátsky koncipient v Plzni, kde mal po vykonaní advokátskych skúšok aj vlastnú kanceláriu. Post purkmistra mesta zastával v rokoch 1889 až 1892, pričom pôsobil aj ako poslanec Českého zemského snemu v Prahe a Ríšskej rady vo Viedni. Václav Peták (1842 – 1917) v Plzni pracoval ako advokátsky koncipient a od roku 1874 ako samostatný advokát. Na čele mesta bol až štvrtstoročie v období 1892-1917, počas ktorého sa z Plzne stalo moderné veľkomesto. Posledným purkmistrom Plzne bol v rokoch 1917 – 1918 Matouš Mandl (1865 – 1948), ktorý zasadal počas Rakúsko-Uhorska aj v Českom zemskom sneme. Po vzniku Československa sa stal prvým starostom Plzne (1918 – 1919) a zastával i mandát poslanca Národného zhromaždenia.

Dekan Fakulty právnickej Západočeskej univerzity JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., predstúpil pred auditórium s príspevkom na tému *Advokáti v pražskej samospráve v období prvej Československej republiky*. Z plejády právnikov pôsobiacich na pražskom magistráte boli najskôr uvedení starostovia kráľovského hlavného mesta Prahy z čias Rakúsko-Uhorska: Tomáš Černý (1840 – 1909) z obdobia 1882 až 1885, Jindřich Šolc (1841 – 1916) z rokov 1887 – 1893, Jan Podlípny (1848 – 1914) zastávajúci najvyšší post od roku 1897 do roku 1900, jeho nasledovník z obdobia 1900 – 1906 Vladimír Srb (1856 – 1916) a posledný monarchistický starosta z rokov 1906 až 1918 Karel Groš (1865 – 1938). Prvou republikánskou hlavou – predsedom správneho zboru hlavného mesta Prahy z obdobia 1918 – 1919 bol Přemysl Šámal (1867 – 1941), ktorý počas I. ČSR zastával od roku 1919 do roku 1938 post 1. vedúceho Kancelárie prezidenta republiky. Aj jeho nástupca vo funkcii hlavy československej metropoly Karel Baxa (1862 – 1938) pochádzal z advokácie. Najskôr vykonával mandát posledného pražského starostu v období 1919 – 1922 a po vzniku hlavného mesta Veľká Praha jeho prvého primátora z rokov 1922 – 1937. V tomto období zastával aj post prvého predsedu Ústavného súdu ČSR. Z ďalších úradníkov pražského magistrátu bol spomenutý z advokátskeho stavu i Josef Jeřábek (1901 – 1976), od roku 1931 námestník primátora a poveljový podpredseda Krajského národného výboru v Prahe. Po zatknutí v roku 1949 bol odsúdený na dlhoročný trest odňatia slobody a z väzenia ho prepustili až v roku 1962, advokáciu ešte vykonával v období 1969 až 1976. Odznela aj informácia, že po komunálnych voľbách z roku 1927 pôsobilo v mestskom zastupiteľstve Prahy až 10 advokátov, ktorí boli členmi 10 rôznych politických strán.

Doc. JUDr. et Mgr. Martina Gajdošová, Ph.D., z Právnickej fakulty Trnavskej univerzity oboznámila prítomných s tematikou *Význam advokácie pre koncept záujmovej samosprávy*. Poukázala na skutočnosť, že ešte v období existencie podunajskej monarchie si advokáti

Uhorska ako prví zástupcovia slobodného povolania zriadili komoru v rámci organizácie ich záujmovej samosprávy. Až následne vznikali v poslednej štvrtine 19. storočia v zalitavskej časti Rakúsko-Uhorska komory notárov, lekárov, či lekárnikov. Obdobne ako prví reagovali advokáti i na spoločenské zmeny po novembri 1989, keď si už o mesiac neskôr zvolali mimoriadnu konferenciu slovenskej advokácie na január 1990. Následne bol schválený aj nový zákon o advokácii, vypracovaný na základe advokátskych poriadkov Rakúska, Nemecka a Maďarska. Rovnako slovenská advokácia má spomedzi slobodných povolaní prím v spracovaní jej histórie. V epoche socializmu bola záujmová samospráva nihilizovaná, komunistický režim k nej však zahŕňal i družstvá. V referáte odznela aj polemika o rozdielnej existencii regionálnych komôr v advokácii (napr. v Nemecku) odlišnej od členstva v jedinej komore štátu (ako na Slovensku). Zriadením disciplinárnej právomoci Najvyššieho správneho súdu SR nad niektorými právnickými povolaniami bol zákonodarcom vykonaný zásah do samosprávy notárov a súdnych exekútorov, netýkal sa však advokátov či správcov.

Advokát z Brna Lubomír Činka tento rok prispel s prednáškou *Súdne budovy – výstavba v období Republiky československej v rokoch 1918 – 1949*. Ako prvé prezentoval justičné budovy z obvodu Krajského súdu v Prahe, ku ktorým zaradil sídla okresných súdov Beroun, Brandýs nad Labem, Slaný, Zbraslav či Příbram. Obrazové ukážky sa týkali aj Obvodného súdu pre Prahu 3 a Krajského trestného súdu v Prahe. K obvodu Krajského súdu v Českých Budějoviaciach boli zaradené popisy budov okresných súdov v Jindřichovom Hradci i v Hlubokej nad Vltavou. Krajský súd v Mladej Boleslavi bol okrem sídelnej budovy tohoto súdu uvedený aj Okresným súdom v Nymburku. Ku Krajskému súdu v Kutnej Hore boli zaradené budovy okresných súdov v Humpolci a Chotěboři. Pri justičných budovách Krajského súdu v Chrudime zhládli prítomní sídla okresných súdov v Ústí nad Orlicí, Hlinsku, Holicích a Pardubiciach. Obvod chebského krajského súdu poskytlo náhľad na budovy okresných súdov zo Sokolova,

Přimdy a Teplej. Ku Krajskému soudu v Jičine sa zaradili sídla justičných okresov Semily a Jilemnice. Krajský súd v Hradci Králové bol odprezentovaný okresnými súdmi v Rychnově nad Kněžnou, Náchode a Kostelci nad Ohří. Opomenuté však neostali ani budovy súdov Krajiny podkarpatskoruskej.

Riaditeľka mediálneho odboru Slovenskej advokátskej komory PhDr. Naďa Ondrišová predniesla referát košického advokáta a právneho historika JUDr. Petra Kerecmana, PhD., s názvom *Advokát Dr. Vladimír Clementis*. Približné boli osudy rodáka z Tisovca Vladimíra Clementisa, kde uzel svetlo sveta v roku 1902. Po absolvovaní štúdií na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe pracoval ako advokátsky koncipient v Lučenci, Bratislave i v Prahe. Následne v rokoch 1931 až 1939 pôsobil ako advokát v Prahe a Bratislave. Zároveň vykonával i mandát poslanca Národného zhromaždenia za Komunistickú stranu Československa. Z jeho advokátskej činnosti bolo prezentovaná jeho trestná obhajoba poslanca Štefana Majora a spol. v známom Košitskom procese z roku 1931. Po druhej svetovej vojne sa exponoval politicky, zastával najskôr post štátneho tajomníka Ministerstva zahraničných vecí a po komunistickom prevrate z roku 1948 ministra zahraničných vecí ČSR. Jeho osobná tragédia sa zavŕšila po odvolaní z ministerskej funkcie v roku 1950 o rok neskôr zatknutím a odsúdením na trest smrti v procese s vedením protištátneho sprisahaneckého centra Rudolfa Slánskeho a spol. Vladimír Clementis bol popravený v roku 1952, jeho rehabilitácia prebehla až v roku 1963.

Doktorand Fakulty právnickej Západočeskej univerzity a plzenský advokát Mgr. Marián Byszowiec predniesol nadväzujúci príspevok *Proces s vedením protištátneho sprisahaneckého centra na čele s Rudolfom Slánským*. Zo 14 osôb obžalovaných v tomto procese malo až 11 židovský pôvod a k ich zatknutiu došlo od novembra 1949 (Eugen Löbl) až do júna 1952 (André Simone). V procese došlo k viacerým diskrepanciám s právnym poriadkom ČSR, navyše bola nezákonne aplikovaná retroaktívna trestných kódexov. Už prvý obvinený Eugen Löbl bol v rozpore so zákonom vzatý do väzby,

obvinenia sa týkali aj skutkových podstát trestných činov, ktoré boli do zákonodarstva Československa zaradené až po ich údajnom spáchaní obvinenými. Po zrušení inštitútu vyšetrojúcich sudcov v roku 1949 prevzali ich pôsobnosť podľa sovietskeho vzoru prokurátori, namiesto nich sa zase prípravné konanie odohrávalo fakticky v režii sektora vyšetrovania VI. A Štátnej bezpečnosti. V praxi došlo už k aplikácii nových trestnoprávných noriem, a to zákona č. 319/1948 Zb. o zľudovení súdnictva či zákona č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom.

Advokátsky koncipient z Prahy JUDr. et Ing. Štěpán Hubička referoval na tému *Prvorepublikový advokát z Královských Vinohradov členom správnej rady Škodových závodov v Plzni a priekopníkom motorizmu v Čechách*. Priblížil osud Emila Miříčka, ktorý sa narodil v Jičine v roku 1866 do rodiny štátneho zástupcu. Po absolvovaní gymnázia v rodnom meste navštevoval pražskú právnickú fakultu, kde študoval taktiež jeho brat August Miříčka (neskorší dekan tejto fakulty i rektor Karlovej univerzity). Od roku 1898 bol praktizujúcim advokátom i správcom konkurzných podstát. V svojej právnej praxi sa Emil Miříčka venoval bankovníctvu, pôsobil aj ako riaditeľ C. k. privilegovanej banky pre krajiny rakúske v Prahe. V roku 1904 sa stal prvým predsedom Českého klubu motocyklistov, po založení Českého klubu automobilistov zase jeho I. podpredsom. Od roku 1907 vykonával i funkciu člena správnej rady akciovej spoločnosti Laurin & Klement sídliacej v meste Mladá Boleslav. Po vzniku samostatného Československa v rámci Autoklubu Republiky československej pôsobil ako jeho predseda v období 1926 až 1933. Emil Miříčka zomrel vo vysokom veku v roku 1953 v Prahe.

Ďalší aktívny účastník konferencie Mgr. Jan Kober, LL.M., z Ústavu štátu a práva Akadémie vied Českej republiky oboznámil auditórium s témou *Nemecké právnické zjazdy v Československu a úloha domácich nemeckých advokátov*. Okrem zjazdov českých a slovenských právnikov sa počas prvej ČSR uskutočňovali aj zjazdy právnickej obce najväčšej minority v štáte. Nadväzovali na 36 všennemeckých právnických dní,

ktoré sa odohrali od roku 1860 (Berlín) až do roku 1931 (Lübeck). V medzivojnovom Československu sa Nemecké právnické zjazdy konali od roku 1921 až do roku 1938, a to v mestách ako napr. Karlove Vary, Brno, Liberec, Teplice-Šanov, Cheb či Jablonec. Ich účastníkmi boli okrem sudetských Nemcov aj občania Rakúskej republiky a Nemeckej ríše, k významným propagátorom zjazdov patrili prof. Robert Mayr-Harting (1874 – 1948) a doc. Johann Jarolim (1855 – 1937). K právnickým organizáciám nemeckej menšiny v ČSR patrili Ständige Vertretung des Deutschen Juristentages in der Tschechoslowakei, Juristische Gesellschaft in Troppau, Deutscher Advokatenverein in Brünn, či Deutsche Juristische Gesellschaft (Prag).

Ako posledný v poradí odznel príspevok poľskej advokátky a šéfredaktorky časopisu poľskej advokácie Palestra Ewy Stawickej prednesený JUDr. et PhDr. Stanislavom Balíkom, Ph.D., s názvom *Andrzej Rościszewski*. Advokát Andrzej Rościszewski sa narodil v rodine šľach-

tického pôvodu v roku 1930. Z právnických štúdií bol v čase komunistického režimu pre svoj triedny pôvod vylúčený a zamestnal sa v priemysle. Po doštudovaní na Právnickej fakulte Varšavskej univerzity pracoval najskôr na magistráte Varšavy, od roku 1957 však po vykonaní advokátskych skúšok pôsobil ako advokát. Od zloženia kapitánskych skúšok v roku 1964 sa zúčastnil viacerých zámorských plavieb na vysokorýchlostných jachtách. Po spoločenských zmenách v roku 1989 sa stal prvým predsedom (dekanom) Advokátskej komory vo Varšave (do roku 1995) a ako jediný poľský právnik obdržal za svoju angažovanosť v cirkevnej oblasti od pápeža Rad svätého Silvestra. Andrzej Rościszewski zomrel v roku 2019.

Po skončení konferencie sa väčšina prítomných zúčastnila vernisáže výstavy *Advokáti proti totalite* v Študijnej a vedeckej knižnici Plzenského kraja.

Rudolf Manik*

* JUDr. PhDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA, advokát.

Správa z II. ročníka konferencie o pozemkovom práve

Pozemkové vlastníctvo sa v Slovenskej republike dlhodobo vyznačuje mimoriadnou mierou rozdrobenosti majúcej negatívny dosah na využitie pozemkov, či už na poľnohospodárske účely, účely lesného hospodárstva alebo účely výstavby. Obdobne negatívny dopad na využitie pozemkov má v Slovenskej republike z historických dôvodov hojná existencia pozemkov s neznámym alebo nezisteným vlastníkom. Je preto prirodzené, že tieto fenomény a pozemkové vlastníctvo vôbec pútajú pozornosť odbornej verejnosti, a že sú predmetom odborných konferencií (ako napr. I. ročník konferencie o pozemkovom práve z roku 2021 s témou *Analýzy a trendy v pozemkových úpravách, či Bratislavské právnické fórum 2022. Sekcia správneho práva – Vlastník pozemku ako sub-*

jekt administratívno-právnych vzťahov). Jedna z konferencií venovaných vyššie zmieneným fenoménom sa pod názvom II. ročník konferencie o pozemkovom práve uskutočnila dňa 25. 11. 2022 na pôde Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej aj len „Právnická fakulta“). Hlavnými témami tejto konferencie boli pozemky neznámych a nezistených vlastníkov, verejné obstarávanie v procese pozemkových úprav a pozemkové úpravy vo vybraných štátoch Európskej únie. Samotná konferencia bola usporiadaná v rámci projektu č. APVV-19-0494 – *Efektívne pozemkové úpravy*.

Konferenciu otvoril prof. JUDr. Marián Vrabko, CSc. V krátkom prejave privítal prítomných a v stručnosti načrtnul program konfe-